

Dámy a pánové, vážení hosté, milá kulturní veřejnosti,

dovolte, abych vám představil laureáta letošní Ceny Jaroslava Seiferta.

Básník, prozaik a překladatel Pavel Kolmačka se narodil počátkem šedesátých let, prožil tedy své dětství a mládí v již odlehlých časech. Vystudoval vysokou školu, začal psát, rozhodl se pro život v plnosti a usebrání. Vydal pět básnických sbírek, dva romány a svazek celoročních záznamů. Stal se jedním z nejvýznamnějších spisovatelů současnosti.

„Možná se má náš svět rozsypat. Jde o to žít“, říká v jednom rozhovoru. Z čeho se vůbec skládá náš někdy zdánlivě pevný, jindy zoufale vratký svět? Jsou to také nemocnice, pitevny, krematoria, ložnice, kuchyně a koupelny, železniční násypy, trafiky, hospody a tramvajové refýže. Tady všude se děje něco podstatného. Ve sbírce *Moře* se autor ptá po slyšení, které nás odkazuje i k neslyšenému a neslyšenému. Otázka *slyšíš?* znamená také rozumíš? dokážeš se tomu otevřít? Jde o to naslouchat hlasu z nitra i hlasu zvenčí: nepřeslechnout jeho volání a smysl jeho sdělení. V románu *Stopy za obzor* hrdinu léká „možnost, že někdo zaslechne rozhodující volání a vůbec nic nepochopí“. Pro básníka je však někdy nejmocnější silou ticho, z něhož teprve vystupuje onen nepřeslechnutelný hlas. Hlas můžeme zaslechnout i v té nejvšednější všednosti, která je ale svým způsobem svatá (ostatně hlas věčnosti se tu prolíná s kvokáním slepic na dvorku), a proto je třeba k ní přistupovat s úctou a pokorou. Pavel Kolmačka je autor pokorný. Pokora je pouze jiné slovo pro vyšší poznání. Pokora však nevyklučuje nesouhlas se zlem, s nástrahami naší reality mnohdy roztodivné a záludné. Vyšší poznání se vždy nějak vyjadřuje k současnosti, jakkoli může být i nadčasové.

Knihy Pavla Kolmačka se zabývají duší. Moderní společnost je s duší ve válečném stavu: popírá ji, vyvlastňuje, zpředměťuje ji, podrobuje empirii, převádí ji na něco jiného; vyhání duši od svých vrat. Netouží po jejím spasení – zdá se, že chce dosáhnout pouze spásy těla. Ve světě duše ale nejsou věci oddělené a protikladné. Americký psycholog James Hillman ukázal, že duše je neuchopitelná a nedefinovatelná perspektiva, nikoli objekt poznání, ale způsob poznávání poznání samotného, „v říši duše je ego jenom žebrák“. Není otázka, jestli věřím v duši, ale jestli duše věří ve mne. Duše má podle Hillmana poetický základ, musíme „dát duši jazyk a nalézt jazyk pro duši“. Když Kolmačka říká, že „nikdo neví co je duše, ale každý tomu rozumí“, je s Hillmanem v naprostém souladu.

První Kolmačkův román vypráví o hledání a vývoji, nesnadném, klopotném a trmácivém, v němž hrdina chápe, že nesmí přeslechnout oslovení určené právě jemu, a že musí uvěřit, ačkoli je to absurdní. Druhý román *Canto ostinato* pojednává o mnoha závažných otázkách, mimo jiné o hudbě, budoucnosti, autenticitě, komunikaci, radosti a vděčnosti, o dětech naší doby, ale zejména o smrti, o neúprosném faktu naší konečnosti. „Co se s námi stane, až zemřeme? Když nyní zemřeme, byla marná všechna naše bolest a láska? Ze tmy jsme vyšli, a tam, co jdeme, je tma?“ V našem bytí přicházejí chvíle, kdy se racionalita, veškeré plány a pragmatismus, veškeré naše definitivní zařizování a zabydlování ozřejmují jako čiré iluze a život sám jako naprostá, tajemná a zázračná nesamozřejmost. Potom opravdu zbývá už jen duše, „duše je řinoucí se studna“ říká jedna z postav románu, a jiná konstatuje: „co je člověku platný, že získá celý svět, když ztratí svou duši“.

Život není jen sled událostí, s nimiž si nevíme rady, ale i stálé zjevování radosti. Ta předpokládá starost, starost o blízké, o přírodu, o řeč, o sebe. V jednom ze záznamů knihy *Jedna věta* čteme „vzpomněli jsme si ale, že dvě nové růže zůstaly nezalité, a tak jsem je šel zalít“. Autor tu přiznává, že svoje záznamy bral „ze zahrady, z připravených i náhodných setkání, ze spolubytí s druhými, z bezprostředních náporů blízké i vzdálené skutečnosti“. Jde o to, jak říká Pavel Kolmačka v jedné básni „nic neopomenout, nic nepropást z tohoto dne, který se naklání“. Je to odpověď na naše nejúzkostnější tázání. Naděje znamená vzít si meč a přilbu, v patách s dramaty bojovat s prázdnotou a doufat, že nebudeme opuštěni.

Kolmačkovy texty jistě nejsou četbou ke kávě a věnečku. Milá kulturní veřejnosti, pokud jsi ještě nepřešla do ilegality, opakuji teď volání, jež před dávnými časy slyšel svatý Augustin – tolle, lege! Vezmi a čti! Čti Pavla Kolmačku a vstoupíš do světa, v němž ti odměnou bude pohroužení do hloubky, světlo a naděje. Děkuji za pozornost.

Jiří Zizler, člen poroty Ceny Jaroslava Seiferta